

14 ਵਾਂ
ਅੰਕ

ISSN: 2583:9446 (O)

ਅਰਮਾਨ

An International Multidisciplinary,
Peer Reviewed & Indexed Punjabi Language
Online Research Journal

DOI Prefix: 10.64119

Journal Impact Factor
SIIFI (2025): 5.427

ਸਾਲ- 4

ਅੰਕ- 2

ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2026

Volume-4

Issue-2

April-June 2026

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਿਮਾਹੀ ਰਿਸਰਚ ਜਰਨਲ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ (Editor-in-Chief)

ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ

Website: www.armaan.org.in

E-Mail id: editor@armaan.org.in

-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ (Publisher)-

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਾਲਜ

ਸੀ.ਸੀ. ਹੈਡ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜ.)-335022

Website: www.ghscollege.ac.in E-Mail id: principal@ghscollege.ac.in

ਅਰਮਾਨ (ARMAAN)

ਸਾਲ-4 ਅੰਕ-2 {ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2026}

ਤਤਕਰਾ

ਲੜੀ	ਪੇਪਰ ਆਈ.ਡੀ.	ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ	ਕਰਤਾ	ਪੰਨਾ ਨੰ.
		ਦੇ ਸ਼ਬਦ...	ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ	I
01.	ARMN040201	ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਲਪੀ ਨਾਇਕ: ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ('ਰੋਇਆ ਦੇਸ ਪਗਾਇਆ' ਨਾਵਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ)	ਡਾ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ & ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ	01-05
02.	ARMN040202	ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਮਤ-ਮਤਾਂਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ: ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਅਰਥ ਪਰਿਵਰਤਨ	ਡਾ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	06-13
03.	ARMN040203	ਪੰਜਾਬੀ ਸਫਰਨਾਮਾ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਬਿੰਦੂ: ਜਨਮਸਾਖੀ ਸਾਹਿਤ ਪਰੰਪਰਾ	ਡਾ. ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	14-18
04.	ARMN040204	ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੀਰ ਰਚਿਤ ਨਾਵਲ 'ਮਾਇਆ' ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਰਿਪੇਖ	ਡਾ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	19-24
05.	ARMN040205	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ	ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ	25-28
06.	ARMN040206	ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਬਾਣੀ: ਆਦਰਸ਼ਕ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਮਾਡਲ	ਡਾ. ਬੀਰਬਲ ਸਿੰਘ	29-33
07.	ARMN040207	ਆਚਾਰੀਆ ਦੰਡੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਵਿਯਾਦਰਸ਼ ਦਾ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ	ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	34-38
08.	ARMN040208	ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ: 'ਜੈਵਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ' ਦੇ ਫਰਾਇਡੀਅਨ ਮਾਡਲ ਤੋਂ 'ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ' ਦੇ ਨਿਓ-ਫਰਾਇਡੀਅਨ ਮਾਡਲ ਤੱਕ ਦਾ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਵਿਕਾਸ	ਡਾ. ਕਿਰਨ ਗਰਗ	39-44
09.	ARMN040209	ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ: 'ਜੁਬਾਨ ਕੇਸਰੀ'	ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਰਾਣਾ	45-49
10.	ARMN040210	ਰਜਜੀਤ ਅਟਵਾਲ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਘਰ' ਦਾ ਪਾਠਕੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ	50-54
11.	ARMN040211	ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਸਲਵਾਨ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰ	ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ	55-58
12.	ARMN040212	ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤਰੀ: ਥਾਮਸ ਰੇਏਬੱਕ	ਡਾ. ਪਵਨ ਟਿੱਬਾ	59-64
13.	ARMN040213	ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਬਾਗੜੀ ਖਿੱਤੇ ਦੀਆਂ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਸਮਾਂ: ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰਿਪੇਖ	ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	65-71
14.	ARMN040214	ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ	ਡਾ. ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ	72-76
15.	ARMN040215	ਆਰ. ਸੀ. ਟੈਂਪਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ	ਮਦਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ	77-83
16.	ARMN040216	ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ: ਸਰੀਰਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ	ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	84-89
17.	ARMN040217	ਸਰੂਪ ਸਿਆਲਵੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੰਵੇਦਨਾ (ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ)	ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ	90-95
18.	ARMN040218	ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਗੀਤ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਐਨ: ਬਾਲ-ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ	ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ	96-100
19.	ARMN040219	ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਉਪਾਧੀ ਸਾਪੇਖ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ	ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ & ਡਾ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ	101-108
20.	ARMN040220	ਖੰਡਰ ਤੋਂ ਵਿਆਕਰਣ ਤੱਕ: 'ਦ ਵੇਸਟ ਲੈਂਡ' ਅਤੇ 'ਜੰਗ ਦੀ ਹਾਰ' ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ	ਡਾ. ਅਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ	109-114
21.	ARMN040221	'ਮਨੁ ਪੰਖੀ ਭਇਓ' ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਮੁਗਧ ਸੱਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ: ਇੱਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ	ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ	115-118
22.	ARMN040222	ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅੰਤਰੀਣ' ਦਾ ਸਮਾਜ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਐਨ	ਡਾ. ਸ਼ਾਲੂ ਰਾਣੀ	119-124
23.	ARMN040223	ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕਲਿਤ ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ: 'ਲੋਕ ਬੀਰ ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ' ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ	ਰੰਸਰਾਜ	125-130
24.	ARMN040224	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ: 'ਇਕ ਦਿਨ' ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ	ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ	131-134
25.	ARMN040225	ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸਾ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਵਿਚ ਨਾਟਕੀਅਤਾ	ਡਾ. ਸਰਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	135-144
26.	ARMN040226	ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ('ਜੁੱਗ-ਅੰਤ', 'ਅਕਾਲ ਸਹਾਏ' ਅਤੇ 'ਸੂਰਜ ਦੀ ਅੱਖ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ 'ਚ)	ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ	145-153
27.	ARMN040227	ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	154-157

ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ...

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕੋ,

ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮਿਆਰ, ਗਿਆਨ-ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਕਾਦਮਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਮਾਜ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਜੋੜ-ਤੇੜ ਸਦਕਾ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਕਾਦਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਨਾ-ਪੂਰਨਯੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਮਨੋਵਿਰਤੀ ਗਿਆਨ-ਅਧਾਰਿਤ ਸੋਚ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਿਕਤਾ ਦਾ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਦ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਊਰਜਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਘੇਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਰੋਲ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲਤਾ, ਤਰਕ, ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸੁਖਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਯੋਗਤਾ, ਅਧਿਐਨ, ਮੌਲਿਕ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹ ਮਿਲੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਖੋਜਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਿਸਟਮ ਸੁਧਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਗੰਭੀਰ ਅਧਿਐਨ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਿਰਤਮੰਦ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਜੀਵੰਤ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੱਚੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਉੱਚੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 'ਅਰਮਾਨ' ਦਾ ਨਵਾਂ ਅੰਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਮਾਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਲੋਕ-ਧਾਰਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰੂਪ, ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਸਾਹਿਤ, ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਅਧਿਐਨ, ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਪੇਪਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਾਰਥਕ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਰਿਪੇਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਅੰਕ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਨੂੰ DOI (Digital Object Identifier) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਜਰਨਲ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਛਾਣ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਦਿੱਢ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੇਪਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕ ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ।

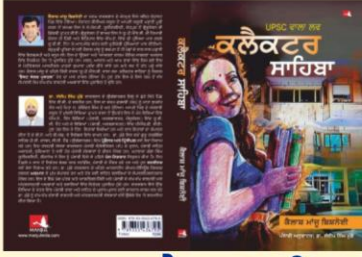
ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ

ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ

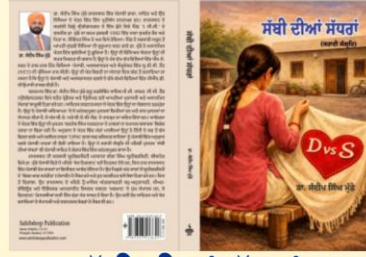
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਅਰਮਾਨ

ਮਿਤੀ: 5 ਜੂਨ 2026

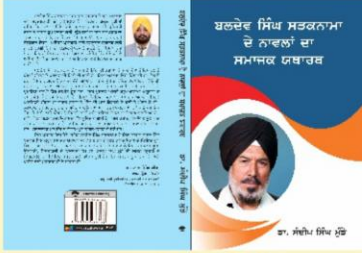
ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

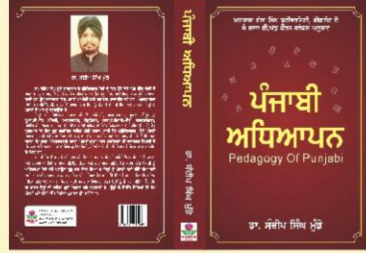
UPSC ਵਾਲਾ ਲਵ ਕਲੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬਾ (ਨਾਵਲ)
(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਸੱਬੀ ਦੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ
(ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

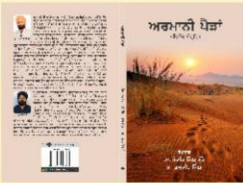

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੜਕਨਾਮਾ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ ਯਥਾਰਥ
(ਆਲੋਚਨਾ ਪੁਸਤਕ)

ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਨ
(ਅਧਿਆਪਨ)

ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

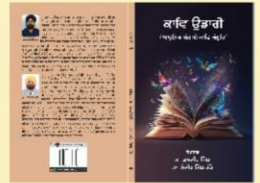
ਅਰਮਾਨੀ ਪੈੜਾਂ
(ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਕਥਾ ਦੀਪ
(ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਮੱਧ-ਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਲਹਿਰਾਂ
(ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਕਾਵਿ ਉਡਾਰੀ
(ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ

(Approved by NCTE & Govt. of Raj. and Affiliated to MGSU, Bikaner)

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪੀਜੀ ਕਾਲਜ

(Approved by Govt. of Raj. and Affiliated to MGSU, Bikaner)

ਸੀ.ਸੀ. ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜ.)-335022

Ph.D (Punjabi)

MA (Geography)

MA (Pol.Sc.)

MA (Punjabi)

BA (All Subjects)

B.Ed.

Dr. Ikhvinder Singh
(Principal, BEd College)
MO: 94136-28575

Sh. Darshan Singh
(Asst. Prof., BEd College)
MO: 94137-83797

Sh. Sharanjeet Singh
(Asst. Prof., BEd College)
MO: 94136-95135

Dr. Sandeep Singh Munday
(Principal, PG College)
MO: 94136-52646